

Štampa ob 4 zjutraj.

Štane celoletno . . . 180 K
mesečno 15
za zasled. ozemlje . 300
za inozemstvo . . . 40c

Oglaš. za vsak mm višino
stolpca (58 mm) . . 2 K
vsi oglaš. do 30 mm
stolpca (58 mm) . . 1

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 10
Telefon št. 72.

Upravištvos

Sodna ulica št. 6
Telefon št. 35.

Račun kr. pošt. št. 594
šte. 11.422

Ljubljana, 27. decembra.

Na sv. Štefana dan so bile vse tujanske cerkve zopet enkrat politično zborovališča.

Anton Jeglič, ki je danes še škof v Ljubljani, je izdal pismo «Gg. dušnim pastirjem ljubljanske škofije!», s katerim jim veleva, da ta dan vsi pridigujejo o «dobrem in slabem časopisu». Ta dan naj ustanove časniarske odseke, ki naj od vasi do vasi učitirajo za «naše dobre časopise». Do 31. marca 1921. naj vsi župniki (!) sporoče ordinarijatu, kaj so o odseki dosegli . . .

Nekemu podjetju ne gre dobro. Ni odjemalcev za njegov izdelek. Treba mu torej agentov in kolporterjev. Te agente naj plača država, da bo ceneje. Za agitacijski lokal rabijo cerkev in župnišče. Korespondenca je uradna. Kdor kupi to blago, pojde v nebesa, kdor se pokrije pri konfurentu, ne dobi odveze pri spovedi in je sploh proklet.

To je priprosti načrt voditelja stranke, ki jo je slovensko ljudstvo 28. novembra obsodilo.

Stvar pa je resna in bo imela mnogo težkih posledic. Prvi odgovor mora biti seveda za vsakega poštenega človeka: delajmo za napredne liste. Prihodnji dnevi naj bodo dnevi najvstrajnejšega dela za napredni tisk! Vendar s tem ne moremo zaključiti tega poglavja.

Kar smo v Avstriji morali prenašati, ni, da bi bilo treba v Jugoslaviji. Duhovščina je plačana iz državnih sredstev. Tudi škof gre na račun davkoplačevalcev. Komaj leto je minulo, odkar so demokrati duhovno dovolili draginske doklade. Istočasno ko Jeglič spreminja cerkve v agencije klerikalnih tiskarn, klečeplazi v Beogradu za povišanjem draginskih dokladov, ki jih bo potem delil po kategorijah tako, da dobri agenti dobe največ.

Se nikdar ni duhovniški davčni višek pel tako ostro kakor leta 1920. Mi smo dovoljevali, da je duhovščina ščuvala proti državi zaradi njenih davkov, sama pa je pobirala davščine po proporciji 1:50, pri čem pa na penjala oderuške strune. Poznamo tate, kjer je duhovnik izjavil: kar je bilo pred vojno en krajcar, je zdaj ena krona, in je po tem merilo pobiral! Imamo zakon, ki dovoljuje odkup bere po tržnih cenah z let 1885 do 1894. Do danes ga nismo uporabljali. Škof Jeglič pa vabi.

Ljubljanski škof neprestano kliče na kulturni boj. A mi ga odklanjamo ker vemo, da je tak boj zlo celo za stare države. Naše moči pa so potrebne za nujnejše in produktivnejše delo! Napredno časopisje strogo loči vero od duhovščine in opominja ljudstvo, naj ne obupa nad vero, če so služabniki cerkve ničvredni. Kaj naj rečemo ljudem, ki jih politikujoča duhovščina preganja z verskimi represalijami, ker čitajo «Domovino» in «Jutro» in «Narod»? Ali naj molčimo? Ne, reči moramo v silobramu: «Ne verujte čencam in praznim grozjenjam! Duhovščina se norčuje iz vas, ona dobro ve, da laže. Tak duhoven ni božji namestnik, on je kolporter, škof pa, ki mu daje ukaz, da slepari z vero, je ali zločinec ali pa je blazen. Kdor verjame, da pride v peklo, če naroči «Kmetijski list», je prismojen». Ako iz vsega tega izvede ljudstvo proti naši volji posledice tudi glede vere v druge nauke katoliške duhovščine, ne zadene krivda nikogar drugega kakor njo samo.

Mi vemo, da se veliki večini duhovščine gabi zloraba vere v kojoj goni škof. Je jih prav mnogo, ki so odkrito povejo in ki so zato zatirani. Ako ta struja ne povzame besede, bodo nastali boji, ki ne bodo sreča za naš narod. Mi svobodni-aleci odkrito ponavljamo, da imamo drugega dela dovolj. A boj, ki se nam bližuje, moramo sprejeti. Samo

Italijani v Reki.

Krvavi boji med arditi in kraljevimi italijanskimi četami.

RIM, 27. dec. (Izv.) Med božičnimi prazniki je padla kocka in se je pričela prava vojna Italije z d'Annunzijem. Pri napredovanju so zadele vladne čete ponovno na zavratne napade d'Annunzijeveh legionarjev. Po uradnih poročilih imajo italijanske čete dosedaj pet mrtvih in 30 ranjenih. Po noči se je prodiranje vladnih čet v mesto počasi nadaljevalo. Prispele so že v predmestja, kjer so bile od prebivalstva navdušeno pozdravljene. Trikratni poizkusi prebivalstva da bi se uprlo proti d'Annunzijevega režima, so bili krvavo zadušeni.

V Zadru so legionarji že kapitulirali in so jih prepeljali v taborišče v Anconi. V Rimu se razširjajo že vesti o padcu Reke.

Bakar, 27. decembra. (Izvirno.) Regularne čete so prišle do kolodvoza. Včeraj popoldan so italijanske vojne ladije pozvale d'Annunzija, naj kapitulira. Ta je poziv odklonil in odgovoril, da se bo boril do zadnje kapljice krvi. Pričakovati je, da bodo italijanske regularne čete že danes zavzele Reko.

Bakar, 27. decembra. (Izvirno.) Italijanske regularne čete so zavzele reški podobni Kozalo in Skurinj. Na obeh straneh je okoli 800 mrtvih. BAKAR, 27. dec. (Izv.) Po mestu se vrše poulični boji. Italijanske regularne čete obstreljujejo mesto s strani Kastve. D'Annunzijeve baterije se nahajajo na pomolu Longa.

Rim, 27. decembra. (Izv.) Vse mesto je polno razburjenja in pričakovanja. Vlada je vse potrebno ukrenila, da se eventualne demonstracije takoj vduse. Včeraj se je pripravljala demonstracija, policija je pa takoj posegla vmes in jo preprečila. Po mestu kroži tudi govorica, da je d'Annunzio izjavil, da se bo čim pade Reka, ustrelil.

Kraljevica, 27. dec. (Izv.) V soboto je d'Annunzio pričel razstreljevati mostove, ki spajajo Reko s Sušakom. Pustil je le železniški most čez reko. D'Annunzio je hotel razstreliti tudi most, ki spaja Molo Longo in luko Baroš, kar pa mu ni uspelo. Most je le neznatno poškodovan. Sušak sam ni trpel, poškodovana je le neznatno hiša posestnika Smokvine ob mostu. Bombardiranje in močne eksplozije je bilo slišati ves dan in vso noč. V nedeljo se je grmenje nadaljevalo. D'Annunzijevi topovi so streljali tudi na vojne ladije, ki so se nahajale pred Reko, nakar so italijanske baterije s kopnega in vojnih ladij odgovarjale in otvorile protiojenj. Streljale so večinoma v okolico Reke, kjer se domnevajo d'Annunzijeve baterije. Par strelcov je padlo tudi v mesto. Karabinerji so tekoma včerajšnjega dne in današnjega dopoldneva znatno zožili obroč okoli Reke. Karakteristično za način d'Annunzijevega bojevanja je dejstvo, da goni pred svojimi četami žene, deco in civiliste, za katerimi se skrivajo arditi. D'Annunzio sam hodi od čete

do čete in ima nanje svoje budalaste govore. Včeraj so se razširjale vesti, da so karabinerji zavzeli kolodvor, da pa so jih arditi zopet vrgli nazaj. Dosedaj so arditi po bojih zapustili Kastav in vzhodno od tod ležeče kraje Jelenje in Grobnik, kakor tudi več drugih vasi, ter so se umaknili na Reko. Vsled silnih eksplozij in boja je prebivalstvo Sušaka in Trsat v velikih množinah pobegnilo v zaledje. Vasi Draga, Podvežica, Kukuja-novo, Škrlevo, Sv. Kuzma, Kostrena, Sv. Barbara, Krasica in Bakar so polne beguncev, posebno otrok.

Včeraj je prispele v Bakar in Kraljevico po ena italijanska torpedovka. S kakim namenom, se še ne ve. Kotarski predstojnik iz Cerkvenice javlja, da so arditi pobegnili z otoka Krka. V nedeljo zjutraj je prebivalstvo občine Dobrinj z otoka Krka prispele v Cerkvenico z zastavo in priredilo veliko manifestacijo povodom osvoboditve izpod arditskega jarma. Danes ob pol eni popoldne so se opazile na višini med Kraljevico in Učko goro italijanske oklopnice in križarke in je bilo slišati močno grmenje topov in streljanje strojnih pušk.

Senj, 27. dec. O dogodkih v Bački se doznajajo nastopne podrobnosti: Na bojišču, okoli desetih sta prišla v zakristijo dva arditi in zahtevala od župnika Bonifačiča, da mora darovati maše v latinskem jeziku. Ko je župnik odgovoril, da mu nima v cerkvi nihče zapovedovati, mu je rekel ardit: «Videli boste, kaj se bo danes zgodilo». Nato sta vstopila iz cerkve. Prebivalstvo je kakor ponavadi že pred mašo začelo peti božičnico. Ko je župnik začel z molitvami, sta prišla v cerkev dva arditi, štirje pa so se postavili pred cerkvena vrata. Eden od arditov se je postavil pred oltar in začel mahati z rokami, češ da bo cerkev zletela v zrak. Občinstvo je mislilo, da bo vrgel bombo, nastal je nemir in prerivanje, v katerem so arditi pahnili iz cerkve. Četvorica arditov pred vrati pa je zaprla izhod ter je nastal pretep in streljanje. Metali so ročne bombe in tudi strojne puške so začele streljati. Arditi so letali po vsem mestu in streljali, prebivalstvo pa je zbežalo v gore. Streljanje se je slišalo še včeraj predpoldne. Ni še znano, koliko je ranjenih, gotovo pa jih je večje število. Župnik in župan sta pribegžala v Senj. Prebivalci so se razpršili v gozde in poskrili.

Rim, 27. dec. (Stefani.) Kakor poročajo listi, se je ministrski svet bavil z odredbami zoper one, ki z javnimi manifestacijami, čini ali potom časopisja izkušajo podpirati v kraljestvu kaznivo postopanje onih, ki so na Reki dvignili orožje proti državi, pri čemer se je naglašalo, da se smatrajo ta dejanja za sokrivdo, ki zahteva zasledovanje in takojšnjo aretacijo.

Klerikalci bodo po krivem prisegli?

Beograd, 27. decembra. (Izvirno.) V klerikalnih krogih se pojavlja gibanje, da naj Jugoslovanski klub navzlic republikanskemu mišljenju večine svojih članov položi prisego. Nekateri poslanci se še upirajo, češ, da zastopnikom katoliške politike ni mogoče prisesti kralju, če so republikanci. Večina pa stoji na stališču, da to nič ne de. Politični krogi so prepričani, da bodo klerikalci v prvi seji konstituantne gladko položili prisego zvestobe kralju in domovini. Odličen klerikalni voditelj se je činično izjavil: Priseci in figo v žepu držati! Narodni klub je sklical v Zagreb sestanek zaupnikov, ki naj odločijo glede prisage.

Pogajanja za novo vlado.

Beograd, 26. dec. (Izv.) Včeraj so se sestali delegati demokratske in radikalne stranke. Konferenca je trajala tri ure. Pašić je naslikal naš zunanji in notranji položaj ter poudarjal, da je stremeti za tem, da se sestavi čim širša koalicijska vlada na osnovi edinstvene države s širokimi samoupravami. Program nove vlade naj bi bil v naprej natančno dogovorjen, predvsem mora vladati popolna jasnost in solidarnost glede vseh bistvenih točk ustavnega projekta, ki bi ga vlada predložila konstituenti. Razpravljalo se je potem o pogojih, pod katerimi bi bilo mogoče pritegniti muslimane in zemljoradnike. Pašić je izjavil, da še nima točnih obvestil in da se bo s predsedniki obeh klubov še pogajal. Demokrati so polagali važnost na to, da poleg muslimanov sodelujejo v vladi tudi zemljoradniki. O spremembi poslovnika naj bi se stranke sporazumele na posebni konferenci. Demokrati in radikalci pa so mnenja, da je glede prisage ustvarjen fait accompli. Večina poslancev je prisego po predpisani formuli že položila in nikakor ne gre, da se za manjšino določi drugačna formula, ki bi izločila iz prisage eno ali drugo bistveno točko. Pogajanja se jutri nadaljujejo. Prevladuje optimistično razpoloženje.

Beograd, 27. dec. (Izv.) Včeraj ob 9. uri dopoldne so se nadaljevala pogajanja med radikalci in demokrati. Glede ustavnega načrta je prišlo v glavnem do popolnega sporazuma in je bil sprejet Markovičev načrt. V zakonodajnem delu skupščine bi se morala rešiti samo še sledeča vprašanja: novi volilni zakon, zakon o ustroju države in samouprave v pokrajinah in agrarni zakon. V agrarnem vprašanju je bilo sklenjeno, da naj se zemlja razdeli pravično. Fevdalni odnosi naj se ukinejo, posestniki pa naj dobe denarno odškodnino. Glede volilnega zakona je bilo zaključeno, da je treba uvesti pravičnejši proporc. Vprašanje poslovnika bo rešeno 28. t. m. na seji strankinih načelnikov.

Danes so se nadaljevala pogajanja glede razdelitve portfeljev in določitve oseb, ki bi prišle v počev pri sestavi novega kabineta. Radikalci zahtevajo za se finance, gradjevine, šume in rude, poljedelstvo, pravdo in ministrstvo za konstituantno, demo-

krati pa notranje, agrarno, saobračajno, prosvetno, poštno in trgovinsko ministrstvo. Ministrstva za vera, izobraževanje, socialno politiko in zdravstvo bi ostala rezervirana za druge stranke, ki bi hotele stopiti v vlado. Ob 10. uri dopoldne je bil sestanek prekinjen, ker so se pojavile težkoče glede posameznih portfeljev. Razprave so se nadaljevale v klubih, kjer so bile potem izdane nove instrukcije. Demokrati so sklenili, da ne odnehajo v svoji zahtevi po notranjem, finančnem in agrarnem portfelju. Ob 12. uri so se pogajanja nadaljevala in trajala do pol 13. ure. Pogajanja se bodo zopet nadaljevala ob 17. uri.

Beograd, 27. decembra. (Izv.) Delegati radik. in dem. stranke so se danes ob 18. sestali znova, da nadaljujejo prekinjena pogajanja glede sestave nove vlade. Težkoče, ki so se pojavile dopoldne, so tudi zvečer onemogle sporazum. Obe stranki vztrajata pri svojih prvotnih zahtevah. Radikalci zahtevajo na vsak način zase finančni portfelj, notranje ministrstvo pa bi prepustili demokratom samo pod gotovimi pogoji. Zato je situacija nestalna in nejasna in je bilo sklenjeno, da se na daljšje pogajanja jutri ob deseti uri dopoldne.

Beograd, 27. decembra. (Izvirno.) Nikola Pašić je v smislu zadnjega sklepa klubovih načelnikov včeraj zno-va posetil predsednika zemljoradniške stranke Laziča, da ga pridobi za vstop v vlado. Lazič je ponudbo definitivno odklonil, izjavil pa je, da bo njegov klub podpiral vlado in deloval na to, da se ustava in ostali zakoni čim prej sprejmejo. Muslimani dajo definitivni odgovor šele po svojem sarajevskem kongresu 30. t. m.

Protič izjava konsekvence.

Beograd, 27. decembra. (Izv.) Popoln poraz Protičeve taktike je situacija v radikalnem klubu znatno razčistila. Protič je osamljen; z njim so v klubu le trije, štirje politiki. Sedaj hoče Protič iti do skrajnosti. Pisal je predsedništvu konstituantne pismo, da odloži svoj mandat, ako ostane pri določbi poslovnika, da izgubijo poslanci, ki niso čisto prisesti, svoje mandate. Politični prijatelji skušajo sedaj Protiča prepričati, da prekliče svojo ostavko, dokler je še čas, t. j. predno bo prečitana v zbornici. Do sedaj je Protič ostal trmast. Njegov odhod iz konstituantne bi znatno olajšal položaj.

Militarizacija rudnikov Pogajanja z rudarji.

Beograd, 27. decembra. (Izv.) Podpisana je uredba, ki pooblašča vlado, da v slučaju štrajkov, ki bi ogrozili redni železniški promet v državi, odredi militarizacijo železnic, delavnic in rudnikov. Na podlagi te uredbe so bili štrajkujoči rudarji v Bosni že militarizirani. Ista odredba bo izrečena za rudnike v Sloveniji. Takoj po razglasitvi odredbe bodo vsi rudarji vpoklicani kot vojniki ter bodo pod vojaško disciplino zaposleni v rudnikih. Upor in rezistenca se bo kaznovala z najostrejšimi kaznimi. Voditelji bodo v slučaju, da nadaljujejo agitacijo za štrajk premeščeni k četam v Makedoniji in Albaniji. Vlada izjavlja, da je k temu koraku prisiljena, ker pod nobenim pogojem ne sme dopustiti, da rudarske stavke onemogočijo promet in milijone prebivalstva v najhujšem zimskem času spravijo ob kurivo in ob redni dovoz živil. Istočasno pa hoče vlada vse storiti, da se najde med zahtevami rudarjev in podjetniki pošten kompromis.

Ljubljana, 27. decembra. Deželna vlada je povabila za jutri zastopnike rudarjev ter Trboveljske premogokopne družbe k pogajanju. V povabilu izjavlja, da si pridržuje nadaljne korake, ako se povabljeni ne bi odzvali. Pogajanja se vrše v knjižnici deželne vlade v Ljubljani. Vlado bodo zastopali rudarstva poglavarstvo, poverjeniki za javna dela. Razprave se

udeležiti v informativne svrhe tudi dva zastopnika osrednje vlade.

Ljubljana, 27. decembra. Prazniki v krajih, kjer stavekajo rudarji, so povsodi potekali mirno. Ponekod so posamezni gostilničarji navzlic prepovedi tajno prodajali alkohol. Tako so v Trbovljah v gostilni, kjer imajo komunisti svoj glavni lokal, pridno točili vino. Gostilna je bila zapечатena ter izgubi koncesijo. Tudi nekatere druge gostilne bodo kaznovane na enak način. V soboto so rudarji prešli še ostale meze. Med treznimi elementi se pojavlja težnja, da se čim prej pričnejo pogajanja. Tudi komunistični voditelji so opustili zahtevo po 134% povišanju in iščejo sedaj izhoda iz za nje posebno težavne situacije, boječ se, da bi jim delavstvo ne očitalo, da se ga varali, ko so ga vodili v boj z goslom vse ali pa nič. Pogajanja za enkrat ne obetajo mnogo uspeha.

Beograd, 27. dec. «Tribuna» poroča, da se v rumunskem delu Banata vrše manifestacije za pripojenje Bele cerkve k Rumuniji. Po gotovih znakih se da sklepati, da to akcijo podpira tudi rumunska vlada.

Dunaj, 27. decembra. (Izv.) Brzojavni in telefonski nastavljenosti so sklenili stavko, ako vlada ne ugodí njihovim zahtevam. Stavka bi se pričela dne 30. decembra.

Okrožna in občinska uprava.

Okrožne in občinske skupščine, nadalje okrožni in občinski odbor naj bi se na enak način kakor pokrajinske skupščine in pokrajinski odbori volili. Šefu pokrajinske vlade ali banu podrejeni in na njegov predlog od kralja imenovani okrožni glavar bi kot vodja okrožnega glavarstva izvrševal posle državne uprave v okrožju ter predsedoval iz zastopnikov staršev, iz zastopnikov učiteljskega in iz zastopnikov prizadetih državnih oblastev sestavljenemu okrožnemu šolskemu svetu. Tudi okrožni glavar naj bi v izvestnih slučajih moral zaslišati sosvete, ki sestojijo na polovico iz zastopnikov samoupravnih korporacij (okrožne skupščine in stanovskih samoupravnih korporacij v pokrajini, od nosno v okrožju) in na polovico iz strokovnjakov, imenovanih od bana.

Okrožni glavar ali njegov zastopnik bi imel pravico pristopa v okrožno skupščino in bi predsedoval okrožnemu odboru. Funkcije okrožne skupščine in okrožnega odbora so se že v prejšnjih člankih omenile in bi tedaj odgovarjale funkcijam pokrajinske samouprave. Okrožni glavar s svojim državnim uradnimstvom bi dejansko izvrševal sklepe okrožne skupščine in okrožnega odbora. Kar velja za sosvete pri pokrajinskem odboru, velja tudi za sosvete pri okrožnih odbori.

Okrožno samoupravo bi nadzoroval deloma pokrajinski odbor, od nosno pokrajinska skupščina, deloma pa okrožni glavar, kateremu bi šla slična pravica obustavljenja rešenj okrožne skupščine in okrožnega odbora, kakršna pripade banu glede pokrajinske samouprave.

Razmerje okrožnih glavarjev do prideljenih uradnikov-strokovnjakov, ki niso pravniki, bo treba čisto primerno urediti. Pokrajinska vlada je po načinu ministrskih resortov deljena v oddelke ter pripravlja posamezni oddelke vse v dotični resort spadajoče rešitve brez ozira na to, ali gre za pravno ali za strokovno stvar. Drugače bodi pri okrožnem glavarstvu. Vsled manjšega števila uradnikov, odnosno zaradi boljše uporabe uradnišva, moramo tu urejati oddelke ne morda po resortnih vidikih, temveč po strokovni izobrazbi uradnikov, tedaj juridične oddelke, zdravstveni oddelke, tehnične oddelke (n pr. gradbeni, hidrotehnični, agronomski in živinodržavniški oddelki). V strogo zdravniških ali tehničnih stvarih bi zdravstveni ali tehnični oddelki povsem samostojno postopali, a kadar bi šlo za rešitve, ki je obenem tudi pravnega značaja, bi rešitev morala podpisati okrožni glavar, odnosno od njega določeni juridično-administrativni uradnik in pa strokovni referent. Ako se ne zjedinita, naj se spisi predložijo pristojnemu oddelku pokrajinske vlade v interno odločitev.

V večjih okrožjih bi imel okrožni glavar, bodisi za vsak sodni okraj izven svojega sedeža, bodisi le za nekatere bolj oddaljene sodne okraje svoje ekspoziturne politične komisarije, ki bi v interesu prebivalstva zaradi lažjega dostopa v glavarjem imenu izvrševali del njegovih poslov.

S tem, da se ustanovijo le politične ekspoziture, se obenem tudi izognemo večjemu številu instanc, kajti v primerih, ko odloča politična ekspozitura, bi pritožba ne šla na okrožnega glavarja, temveč neposredno na bana.

Občina je najmanjša teritorialna samoupravna korporacija. Ker imamo za pokrajino in za okrožje posebno državna politična oblastva, vsled tega ne poznamo pri pokrajinski in okrožni samoupravi poleg domačega ali naravnega še takozvanega izročnega ali prenešenega področja. Drugače je pa pri občini. V občini ni odgovarjajočega državnega političnega oblastva. Iz tega razloga prepusti država izvrševanje nekaterih državnih upravnih nalog občini, a ima pravico, da bodisi v konkretnem slučaju, bodisi glede nekaterih ali vseh prenešenih upravnih panog postopanje pritegne na državno oblas. in da ima le državna oblast pravico nadzorstva, da

pa ne pristojna nadrejeni samoupravni korporaciji v tem pogledu nobeno nadzorstvo nad občino. Ker so ti posli prenešenega področja občini včasih v veliko breme, tedaj bi morala država prispevati k stroškom, naraslim vsled prenešenega področja. V to prenešeno področje bi spadali tudi razni varnostno-policijski in zdravstveno-policijski posli, s čimer se izognemo kompetenčnim konfliktom in preveliki kompliciranosti v upravi. Pri teh dveh panogah ni potrebna delitev med domačim in prenešenim področjem. Domačemu področju bi pa pripadala slična kompetenca, kakršno imata pokrajinska in okrožna samouprava.

Le taka občina bo svoji nalogi kos, ki bo imela zadostnih sredstev; nadalje je treba, da se večjim mestom daje večja samouprava. Uvedejo naj se vsled tega tri vrste občin, namreč:

1.) velikomestne občine, katerim bi ne pripadalo zgolj domače in prenešeno področje navadnih občin, temveč ki bi obenem v sebi združevale posle okrožnih samouprav in okrožnih glavarstev. Te občine bi bile tedaj podrejene neposredno pokrajinskemu odboru (v samoupravnih stvarih) in banu (v poslih državne uprave). Takih občin imamo v Sloveniji le dve, namreč Ljubljano in Maribor.

2.) Velike občine bi bile one, ki štejejo dovolj prebivalcev in premorejo zadostnih sredstev, da bi mogle v polni meri izpolnjevati dolžnosti domačega in prenešenega področja. Občin z manj od 5000 prebivalcev pa gotovo ne moremo semkaj prištevati. Izjemoma bi se senikaj prištevale tudi manjše občine z vsaj 2000 prebivalci, ako bi imele mesten značaj.

3.) Manjše občine bi se za skupno izvrševanje uradnih poslov morale združiti s sosednjimi občinami v upravne občine s skupnim zastopstvom in tajništvo. Posamezne občine takih upravnih občin bi bile sicer pravne osebe z lastno imovino in javno lastjo, a njihovo zastopstvo bi poleg uprave te ločene imovine ne imele drugih poslov. Bile bi tedaj le imovinske občine in ne obenem upravne občine z javno samoupravo.

Posameznim okrožnim, odnosno občinskim samoupravam bodi na voljo dano, da se med seboj dogovorijo zaradi ustanovitve, gradnje ali vzdrževanja skupnih naprav.

Kaj je s koroško afero?

Gospod Vinko Majdič, lastnik valjčnega mlina v Kranju nam piše k našim člankom o tihotapstvu z živili na Koroškem:

V poročilu inšpektorja Djonoviča navaja se tudi, da je trgovec Majdič iz Kranja, na podlagi prevoznice odseka za prehrano, pet vagonov moke, namesto, da bi jo izročil kakemu aprovizacijskemu uradu v coni A, odposlal po naročilu iz Ljubljane v Celovec, kjer da so jo prevzeli organi „Heimatsdienst“.

Ne vem, ali sloni poročilo inšp. Djonoviča na kašni uradni preiskavi in tudi ne, kako se je ta vršila, vem pa zanesljivo, da nisem poslal v Celovec prav nikakega blaga in da tudi iz Ljubljane nisem prejel nikakega takega naročila.

Da se vsa javnost lahko prepriča o najkorektnem postopanju moje tvrdke, navajam v nastopnem vse pošiljke blaga, ki sem ga od 1. avgusta t.l. naprej odposlal v koroško glasovalno cono A in moje navedbe lahko vsakokrat potrdi tukajšnji postojni urad.

Odposlalo se je:

Dne 3. avgusta t.l. 300 kg pšeničnih otrobov po ceni K 2.20 na naslov Jožef Arnej, Ledenice.

Dne 28. avgusta in 3. septembra t.l. po en vagon, skupaj dva vagona koroze na naslov Josip Renko, Borovlje. Omenjena trdika je doprinesla potrdilo takratnega okrajnega glavarstva v Borovljah o svoji zanesljivosti v narodnem oziru in je okrajno glavarstvo Odseku za prehrano dovolitev prevoza priporočalo. Vsled tega je Odsek za prehrano izdal potreben prevozniki. Cena je bila K 4 za kilogram prosto Kranj.

Dne 28. avgusta t.l. s prevoznico Odseka za prehrano 2000 kg ječmene moke po ceni K 7.60 za kg postavno Kranj na naslov Kärntner Eisen- und Stahlwerke A.O. Borovlje. Moka se je po izjavi podjetja potrobovala v tehnične namene.

Dne 27., 28. septembra in 1. oktobra t.l. sem odposlal po en vagon, skupaj tri vagon pšenične moke na naslov Koroška gospodarska družba, podružnica Borovlje. To moko sem prodal omenjeni družbi po ceni K 14.30 z vrečami vred prosto postaja Kranj, t.j. K 2000 pri vagonu ceneje, nego sem prodal po svojem takratnem ceniku, ker me je ravnatelj družbe prosil, naj jim dobavim kar mogoče najhitreje nekaj vagonov fine moke, ker so s prehrano cone A v stiskah. Koroška gospodarska družba mi je sama prinesla prevoznice Odseka za prehrano.

Razen teh pošiljk svojega lastnega blaga sem ekspediral v glasovalno cono A po naročilu Žitnega zavoda v Ljubljani moko, namleto iz pšenice Žitnega zavoda, in sicer:

Dne 9. avgusta t.l. 4 vagon pšenične moke za kruho in 4 vagon pšenične moke za kruh na Koroško gospodarsko družbo, podružnica Podgora.

Dne 9. avgusta t.l. 2 vagona pšenične moke za pecivo in 1 vagon pšenične moke za kruh na naslov Koroška gospodarska družba, podružnica Sinča ves in kočno

dne 29. septembra t.l. 4700 kg pšenične moke za pecivo na ravno isti naslov.

Za vse te pošiljke je poslal Žitni zavod sam prevoznice Odseka za prehrano.

Vse blago je bilo tedaj od moje strani brezdvomno namenjeno konsumu v coni A in sem hotel celo s popustom na ceni Koroški gospodarski družbi njeno delo v prid naše plebiscitne akcije olajšati. Tembolj se moram čutili zato prizadetega s takimi poloficijnimi poročili.

Koroška afera je postala res že pravi škandal, a v glavnem zaradi tega, ker komisija, ki je imela nalogo stvari natančno preiskati, molči, le njeni člani prihajajo na dan z namigavanji, ki škodujejo ugledu in časti tvečk, ki so popolnoma nedolžne.

Kaj vendar komisija čaka? Zakaj ne pove javnosti čisto jasno, kdo je kriv in kaj je zakrivil? Krivce je lahko dobiti: Ako je dokazano, da je šlo pod imenom tvrde Majdič pet vagonov moke v Celovec, se bo tudi lahko dognalo, odkod je šla moka v Celovec in kdo je dal naročilo jo tja odposlati. Tvrda Majdič stoji oblastem z dokazi, kam je moka odposlala, na razpolago, prejemnik pa naj dokaže, kako jo je porabil.

Enako se lahko postopa v vseh sličnih slučajih.

Komisija naj objavi ves zbrani material in naj označi krivce, to sme in mora vsa javnost najenergičnejše zahtevati.

Politične beležke

Dr. Karel Kramar, odlični češki in slovanski politik, praznuje danes svojo šestdesetletnico. Njegovo ime je znano po vsem svetu. Igral je v politiki svojega naroda pred vojno veliko ulogo in pod njegovim vodstvom so iskali Čehi zadnjo možnost kompromisa z Avstrijo s Habsburžani. Skušal je združevati s takozvano pozitivno domačo politiko idejo vseslovanstva, katero je hotel razviti predvsem na kulturnem in gospodarskem polju. Vseslovansko gibanje se je v zadnjem desetletju vršilo v znamenju Kramarjevega „neoslavizma“. Ideologija tega gibanja je bila premalo izrazita, pre malo globoka, da bi bila mogla doseči znatnejših uspehov. V vojni je postal dr. Kramar reprezentant trpečega češkega naroda. Na njem se je izvršila vsa tragična kompromisna ideja: mož, ki je z neumorno verno iskal poti, da obvaruje svoj narod pred zadnjim obupnim sredstvom boja za osamosvojitve, je bil od Avstrije izbran za žrtev. Njega, o katerem je še cesar Franc Jožef dejal, da ni „veleizdajnik“, so obsodili zaradi veleizdajstva na smrt. Z njim so hoteli obsoditi ves češki narod, ki je dobro čutil, da stoji dr. Kramar ne za svoje grehe in za sebe, nego zanj, za češko ljudstvo pred dunajskimi rablji. Tako je postal dr. Kramar češki heroj in z nepopisnim navdušenjem ga je narod po amnestiji pozdravil v svoji sredi. Ko so padli okovi, je bilo po sebi umevno, da je postal dr. Kramar načelnik prve vlade svobodne češke republike in prvi njen delegat na mirovni konferenci. Politične razmere v češki republiki so potisnile dr. Kramarja nekoliko v ozadje. Toda zgodovina mu je že odredila v svoji knjigi mesto, s katerega ga ne bomo politična konstatacija ne odrine. To priznavajo tudi vsi tisti, ki se ne strinjajo z njegovim za današnje čase morda preveč konservativnim in enostranskim državnim programom.

Mi Slovenci in Jugoslovani bomo v dru. Kramarju vedno častili velikega Slovana in iskrenega prijatelja našega naroda. Kakor nas je bolelo srce, ko so na Dunaju izrekli nad njim smrtno obsodbo, tako se iskreno veselimo, da praznuje zdrav in čil svojo šestdesetletnico v svobodni domovini, med ponosnim svobodnim svojim narodom, za katerega je izvojeval toliko bojev in za katerega je bil odločen, da gre v smrt.

Strahinčin zbor JDS. se je vršil 27. t. m. zvečer v celjskem Narodnem domu. Minister dr. Kukovec je poročal o političnem položaju, nakar se je razvila debata o nekaterih važnih vprašanjih, zlasti o administrativni razdelitvi države, posebno Slovence, o občinskih volitvah itd.

Argumenti z iztrganimi citati. V beografski „Epohi“ je napisal republikanec dr. Branislav Petronijević članek, v katerem razpravlja stališče republikancev v vprašanju narodnega in državnega edinstva. „Slovenec“ je zagrabil ta članek in s par iztrganimi citati, ki niso med seboj v nobeni zvezi, zmagovalno dokazuje, da so tudi Srbi za republiko, ako prinaša celo „Epoha“ tak republikanski članek. „Slovenec“ pa je previdno zamolčal tendenco celoga članka in stališče srbskih republikancev. Dr. Petronijević izjavlja namreč, da je narodno in državno edinstvo za srbske republikance gotovo in nedotakljivo dejstvo, ker je to edinstvo posledica vojne in rezultata jugoslovanske ideje. Za srbske republikance je danes Jugoslavija enotna in ujedinjena celota; država ima pravico, da v slučaju poizkusa, da se hoče en del države odcepiti od celote, vojaško okupira ta del in vsak tak poskus smatra kot upor proti državi, ter ga kot takega tudi zatire z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Srbski republikanci smatrajo dalje osvoboditev jugoslovanske zemlje kot posledico zmage zavezničkov, torej ne kot samovoljno priklopitev in ujedinitve z bivšo Srbijo. Vsa ta republikanska izvajanja, ki jih je prof. Petronijević zato priobčil v „Epohi“, da očitno odkloni vsako zvezo z Radičevci in klerikalci, je „Slovenec“ — zamolčal.

Sestanek šefov parlamentarnih klubov. Na zadnjem sestanku šefov parlamentarnih klubov se je pretresalo vprašanje o izpremembi začasnega poslovnika. Sklenilo se je, da vsaka parlamentarna skupina formuliira izpremembe v poslovniku in da se te izpremembe predložijo v prihodnji seji šefov parlamentarnih klubov.

Komunisti in Radičevci. Iz Beograda se poroča, da je dr. Sima Marković, poslanec in vodja komunistov, prebival zadnje dni v Zagrebu, kjer je

imel dolgotrajna posvetovanja s poslanecem Radičem. V komunističnih krogih se zatrjuje, da so bili ti razgovori popolnoma privatnega značaja.

Naš spor z Bolgarsko. Ker bolgarska vlada ni hotela pristati, da izvrši določbe mirovne pogodbe glede reparacije, je bila naša vlada prisiljena, da izjave represalije. Sedaj javljajo iz Pariza, da je vrhovni zavezniški svet uradno obvestil našo vlado, da je v zmislu mirovne pogodbe sestavil reparacijsko komisijo, ki bo začela z delom v prvi polovici meseca januarja prihodnjega leta.

Iz sovjetske Rusije. Iz Moskve javljajo 26. t. m., da sovjetska vlada odreja z dekretom, da morajo sovjetska skladišča od 1. januarja naprej izdajati racionirano blago brezplačno, znak, da se kriza boljševizma bliža vrhuncu. — Na nekem zborovanju je imel Trocki govor, v katerem je izjavil, da vlada med rečimi četami in civilnim prebivalstvom nočan antagonizem. Pripravlja se nov načrt vojaške organizacije, ki ta antagonizem odpravi. Ta organizacija bo slonela na bolj intenzivni militarizaciji industrijskih središč, kakor tudi na vpeljavi splošne obvezne vojaške izobrazbe vseh letnikov od mladeniških let pa do 50. leta. Rusija se mora spremeniti v velik vojaški tabor, ki ga bo spoštoval ves svet!

Proračun sovjetske Rusije za leto 1921. Moskovska „Ekonomičeskaja Zina“ objavlja državni proračun sovjetske Rusije za leto 1921. Po tem državnem proračunu so preračunani državni izdatki na vsoto 1150 milijard rubljev, a dohodki na vsoto 150 milijard rubljev, torej znaša deficit 1000 milijard rubljev. Kako žive člani vlade sovjetske Rusije, je razvidno iz postavke o plačah sovjetskih komisarijev in njih osebni obskrbi. V ta namen zahleva namreč proračun 72 milijard rubljev, s pristavkom, da lanski znesek, 33 milijard rubljev, ni zadostoval.

Čegava bo Besarabija? Ukrajinski tiskovni urad javlja, da se že nekoliko dni vrše neoficijska pogajanja med sovjetsko Rusijo in Rumunijo v Bukarešti. Pogajanja so imela že nekoliko uspeha, ker je Rumunija izjavila, da je pripravljena odstopiti Rusiji južni del Besarabije. — Rumunska vlada to vest odločno demantira.

Napredovanje Ukrajincev? Iz Lvova javlja ukrajinski tiskovni urad 26. t. m., da je oddelek ukrajinske „letiče“ konjenice za hrbtno boljševiške fronte zasedel mesto Staro Konstantinovo.

Težave grške dinastije. Iz Atene javljajo 27. t. m., da odstopuje prestolonaslednik Jurij v sredo v Pariz, da zagotovi zavezniške vlade, da se bo Venizelosova politika nadaljevala in da se bodo dala resna jamstva za postopanje nove vlade.

Domače vesti.

Ljubljana, 27. decembra.

Naročnina „Jutra“ za leto 1921 znaša:

mesečno	15 K
četrtletno	45 K
polletno	90 K
celoletno	180 K
inozemst., letno 400 K	

Novi naročniki dobe na željo ponatise dotlej izišlega romana

* Narodni in državni knjižničar slovenskega klerikalizma je izpovedal „Slovenec“ v svoji božični številki, ko je napisal zgodovinski stavek: „Tretji Božič je letos, ko imamo svobodo namesto polti“. V ich besedah je tako jasno izražena vsa klerikalna modrost, vse želje, skrite na dnu srca, da jih lahko vzamemo kot začetek političnega knjižničarja klerikalizma.

* Klerikalna moralna pokvarjenost se da vsak dan dokazati z novimi dokumentarnimi dokazi. Brez laži, hri-navščine, grdobije klerikalna politika niti 24 ur ne more živeti. Lep primer so zopet zadnja sodnijska imenovanja, proti katerim vodi „Slovenec“ celo kampanjo, češ, ta imenovanja so zopet znak „korupcije“ (seveda demokratske). Treba je samo konstatirati, da so predlogi za ta imenovanja bili odobreni v deželni vladi takrat, ko je bila izključno klerikalna in da so bili predloženi justičnemu ministru po klerikalnem poverjeniku Fona. Imenovanja temeljijo v ostalem na objektivno izdelanem predlogu višjega sodišča in se nim s stališča pravilnosti v celoti ne da prav nič ugovarjati. Le v par slučajih je odločevala klerikalna strankarska strast in tako je prišlo do imenovanja gospoda Polenška za predsednika novomeškega okrožnega sodišča, ki je izzvalo v sodnijskih krogih burjo ogorčenja. Ta ugovoritev seveda ne bo

nič zalegla. „Slovenec“ že ve, za kake vrste ljudi piše svoje članke in notice.

* Kaznovani klerikalni obrekovalci. Ob času volitve je znani klerikalni agitator Lovšin iz ribniškega okraja obdolžil učitelja Ferluga, v Ribnici, da je ta javno v gostilni izjavil, da ne veruje ne v Boga, ne v svetnike, in da on v tem zmislu vzgaja otroke v šoli. Ribniški dekan in klerikalci so pričeli ostučno gonjo. Nahujskali so šolske oblasti proti učitelju Ferlugu in so za deveto z veliko vmeno izrabljali pri volilni agitaciji Učitelj Ferluga je obrekovalca tožil in Lovšin je bil sedaj obsojen na 14 dni zapora. Pa kaj je klerikalcem do tega, saj volitve so končane in do prihodnjih volitev se bo našel že nov obrekovalec. V Ferlugovem slučaju bi pa morali spregovoriti odločno besedo še višji šolski svet, ker je ribniški dekan, kot predsednik okrajnega šolskega sveta na podlagi Lovšinovih laži prisilil učitelja Ferluga, da je prenehal s poukom in ga je „lastnoročno“ zasliševal, ne da bi imel količjak pravice.

* Avstrijske laži. Dunajska „Neue Freie Presse“ poroča 21. t. m., da je Južna železnica „iz vzrokov previdnosti“ ustavila na svojih jugoslovanskih progah ves promet! Kakor znano, sta ustavljena na progi Južne železnice samo dva vlaka.

* Odlikovanje. Z redom sv. Save V. razreda je odlikovan profesor dr. Matija Potočnik.

* Razpisana mesta. Poverjeništvu za kmetijstvo v Ljubljani je razpisalo tri mesta kulturnih tehnikov v X., oziroma IX. činovnem razredu državnih uradnikov in službo tehničnega risarja. En tehnik in en risar sta potrebna pri okrajnem komisariju za agrarske operacije v Mariboru, dva tehnika pa pri poverjeništvu za kmetijstvo. Prosnje se rlagajo do 31. januarja 1921.

* Čudne pošne razmere. Pišejo nam: Iz Črne gore do Crkelj pride brzojav v enem dnevu. Na mene je bil odoslan brzojav iz Ljubljane (glavna pošta) dne 18. decembra. a že danes ni do-

Bel v Cerklje, Božve, kje doma širak? Večkrat se mi primeri, da se ne pričakovanost vračam in brzjavim domov po voz, kjer želim ubrati moram pes čezavro pot, naslednji dan pa pri koleba za menoj brzjavka in še to navadno kar s pisemsko pošto. Ob zadnjih dveh takih prilikah sem zaradi gotovosti povpraševal na pošti v Kranju, če je bila brzjavka sprejeta in oddana. Ker se mi je pridilo, sem nekaj ur zaman čakal na voz, brzjavka pa se je naslednji dan „pripeljala“ za menoj. Ko je zapadel prvi sneg, niso poštni konji zmogli pota do Kranja. Ker sem pričakoval važnih poročil, sem poslal v Kranj svojega slia, ki se mu pa je zavrnilo okence pred nosom, češ, da je 5. ura že minula. Da se mi zgubljajo važna pisma, še končno ni tako hudo, težko mi je le, ker me pisci napadajo zaradi nevljudnosti, ali pa da kolebam v Ljubljano k sebi, ki je bila pisemno odpovedana. Pripomnim da cerkljanska pošta ničesar ne zakrivi, prosim pa reda izven Cerklje; brzjavne droge pa najbolje, da porderete. — J. L. nde.

* **Aretacije v Gorici.** Na protest pristavev raznih političnih struj v Gorici zaradi bombnih atentatov in podobnih ekscesov v Gorici je odgovoril civilni komisar, da se vlada živo zanima za celo stvar in da stori vse, da se krivci kaznujejo. Res je bilo že aretiranih sedem oseb, med njimi dva sinova kvestorja, t. j. načelnika varstvene oblasti.

* **Pristojbina za srečolov.** Policijska opozarja na nekatere točke izpremenjenih naredb glede srečolov pri društvenih prireditvah, in sicer: točka 4. a): pri igralnem kapitalu do vseh 4000 kron je za izdajo dovolila pristojno politično oblastvo I. stopnje, v Ljubljani policijsko ravateljstvo; točka 4. b): pri igralnem kapitalu nad 4000 kron do vseh 10.000 kron pa politično oblastvo II. stopnje. Pri vseh srečolovih itd. je pred izdajo dovolila, ako igralni kapital presega 1000 kron, zaslišati pristojno pristojbino glede oprostitve pristojbine. Policijsko ravateljstvo k temu se pristavlja, da se morajo prošnje za srečolov najmanj osem dni pred prireditvijo predložiti in da morajo vsebovati: natančen naslov prireditelja, število za prodajo pripravljenih sreč, ceno istih, število dobikov in vrednost dobikov. Prošnja je podvržena kolkovini 3 dinarjev (12 kron), za rešitev je priložiti kolek za 3 dinarje.

* **Članom razpuščene „Zveze trgovskih nastavljenecv“.** Meseca maja je delzna vlada razpustila našo organizacijo, nje premoženje pa dala pod policijsko zaporo. Naš protest je centralna vlada rešila negativno, češ da rehabilitacija „Zveze“ ni potrebna, ker se je ustanovilo novo društvo s istimi pravili in istimi ljudmi. Te informacije je dobilo ministrstvo od ljubljanske vlade, katera je poročala, da je klerikalno strankarsko društvo, katero hoče pod imenom „Zveza trgovskih in privatnih nastavljenecv“ ribariti v kalnem in si prisvojiti naše z velikim žrtvam pridobljeno premoženje, ista organizacija kot „Zveza“. To zakotno klerikalno društvo, katero so ustanovili malkontenti, kateri so že pred razpustom naše organizacije pripovedovali, da bodo razpuščeni, naj bo naslednik naše močne zavezne stanovske organizacije? Nikoli! Tovarishi! Bivše načelstvo „Zveze“ je vžilo pravila, katera so veljala za „Zvezo“ na vlado in se v kratke sklice občni zbor, na katerem bo članstvo samo odločilo, komu naj pripade premoženje. Kar je naše, si ne damo vzeti, zato vsi v zopet oživljeno stanovsko organizacijo! „Osrednje društvo trgovskih nastavljenecv za Slovenijo in Ljubljano“.

* **Politični komisarijati se ustanovijo** na važnih obmejnih mestih, ki bodo vodili evidenco oseb, ki prihajajo in odhajajo iz države.

* **Državni svet ni sklepčen.** Ker že dolgo niso popolnoma mesta v državnem svetu, a ker so sedaj izvoljeni še trije člani državnega sveta v konstitucijo, ter tako ne morejo več ostati v državnem svetu, je ta postal nesklepčen ter je ustavi svoje delovanje. V vladnih krogih prevladuje mnenje, da se državni svet toliko časa ne popolni, dokler ne bo sprejeta ustava.

* **Spomenica na svetovno vojno 1914 do 1918.** Prestolonaslednik regent je podpisal naredb o ustanovitvi spomenice na svetovno vojno 1914—1918. Do spomenice imajo pravico vsi oficirji, podoficirji in vojaki, ki so služili v srbski vojski od leta 1914 do prevrata 1918. Uradni naslov kolajne je: „Spomenica iz rata za oslobodjenje in ujedinitve 1914—1918“.

* **Odločeni red.** Več naših oficirjev, ki so odlikovani z raznimi grškimi redi, je stavilo te rede na razpolago grškemu poslanstvu, ker niso v sedanjih razmerah nosili grške odlikovanja.

* **Demokratske** v omladini znajo. Iz Beograda nam brzjavljajo 27. t. m. Včeraj se vršile v takojšnjem akademskem društvu „Pobratimlja“ volitve. Glasovalo je 1170 dija-

kov, in sicer za demokrate 309, za radikalce 275, za nevtalce 4, za republikance 89, za komuniste 388. Pet glasovnic je bilo praznih. Nova uprava je sestavljena na proporcni podlagi. Splošno se je opazilo, da so radikalci na glasovih silno nazadovali, do čim so dobili demokrate dvakrat več glasov kakor pri zadnjih volitvah. Tudi komunisti so nazadovali.

* **Kermovan obrekovalce.** Pred subotiskim porotnim sodiščem je bil te dni obsojen na 100 dni teče katoliški župnik Vinko Budanovič zaradi laži, ki jih je trosil o predsedniku subotiske demokratske organizacije Antunu Kovačeviču.

* **Aretacija Slovencev v Beogradu.** Iz Beograda poročajo, da je tamonjska policija aretirala bivšega komisionarja in zastopnika centralne uprave V. O., ki je osumljen, da je izvršil več goljufij.

* **Ponarejeni tisočdinarski bankovci.** Zagrebška policija je aretovala več dunajskih tihotapcev, pri katerih je našla ponarejene bankovce po 4000 K (1000 dinarjev). Bankovci so slabo ponarejeni in se lahko spoznajo na prvi pogled kot falzifikati. Vodotiska nimajo.

* **Novo zdravilišče za tuberkulozne.** Zagrebška mestna občina ustanovi prihodnje leto v zagrebški okolici zdravilišče za tuberkulozne. V ta namen je mestna občina votirala 700.000, vlada pa 600.000 kron. Zdravilišče se zgradi kakor hribu na severni strani mesta, a namenjeno je v prvi vrsti siromašnim obojem.

* **Za mornarje.** V Splitu je bil ustanovljen odtok za nameščanje pomorščakov in mornariškega oboja. Vlada je dala odtoku precejšnjo pomoč, da bo lažje vršil svojo nalogo.

* **Pegavci v Zagrebu.** Po informacijah, katere so zagrebški listi prejeli od mestnega fizikata, je v Zagrebu dolej bakteriološko ugotovljenih 38 slučajev pegavca. Ubožnica je izpraznjena in vnovič desinficirana, a njeni stanovanjci so premeščeni v barake na Sajmištu, katere je v ta namen dala na razpolago vojaška oblast. Sodni zapori so desinficirani in sodne obravnave preložene, dokler ne preneha bolezni. Vlada je odredila, da se ustanove takoj širi infektivne bolezni, a zdravstveni nadzornik, dr. Hribar, je odpotoval v Medjimurje, da uredi tamkaj zdravstveno službo.

* **Društvo hišnih posestnikov v Celju** sklicuje za četrtak 30. t. m. ob pol 20. uri v gostilni Rebevske shod, na katerem se bo razpravljalo o odstranitvi sedanjih razmer, v katerih žive hišni posestniki.

* **Iz Celjske bolnice.** Dne 24. t. m. je umrl v celjski bolnici 75-letni občinski revež Bogomir Čerčnik, dne 25. t. m. 63-letna žena posestnika Marjeta Juhart, oba za srčno napako dne 27. t. m. 76-letna občinska reva Rozalija Pustivšek na starostni oslabelosti.

* **Imenovanje.** Za ravnatelja v V. čimovnem razredu gimnazije z nemškim učnim jezikom v Ljubljani je imenovan prof. dr. Valentin Korun.

* **Kat božično darilo za jugoslovansko Matico in Gosposvetski Zvon** so nabrali uradni Centralne uprave 400 kron, od katere vsote je bilo izročeno Jugoslovanski Matici 300 kron in Gosposvetskemu Zvonu 100 kron. Darovali so: Avenek 90 K, Detela in Stupar po 40 K, Lazar 30 K, Borštnik, Cirman Zelenik, Znidarič, Kostnapfel, Levičnik, Adamič, Bavcon in Bevc Cilka po 20 K, Minka Košelj 10 K, Pristou in Horvat pa po 5 kron. Posnemajte!

* **Dar.** Za društvo „Gosposvetski Zvon“ je darovalo uradništvo Centralne uprave po g. Maksu Bavconu 100 kron Lepa hvala!

* **Za vdovo pok. Matija Plevela** se je nabralo 24. t. m. med gosti in pogrebi v gostilni Banko na Martinovi cesti 439 kron; ravnotam je nabral neki član krakovskega pevskega društva 105 kron. Znesek se je izročil vdovi.

* **Zaloga sladkorja.** Policijska je aretirala pet železniških delavcev, ki so ponoči vlomili v tovorni vlak ter odnesli dva zaboja sladkorja, vrednega 6200 K. Pri delavcu Čizmanu so našli 18 kg sladkorja.

* **Podaljšanje policijske ure** na Silvestrov večer. Policijsko ravateljstvo opozarja, da morajo biti prošnje za prekoračenje policijske ure vsaj do dne 28. decembra vložene, sicer se jih ne bi moglo pravočasno rešiti. Prošnje so podvržene kolkovini 3 dinarjev. Za dovolilnico je treba tudi priložiti kolek za 3 dinarje.

* **Osrednja zveza javnih nameščencev** in vpokejenecv vabi na izredno nujno sejo, ki se vrši v torek dne 28. t. m. ob 20. uri v občinskem lokalu. Dnevni red: Obstanek našega strokovnega glasila. Polnoštevna udeležba potrebna! — Predsedstvo.

* **Pretep.** Na praznik sv. Štefana o polnoči, je v neki gostilni na Sefu Martin Kačar z boksrakom znatno poškodoval Andreja Samra in njegovoga brata Josipa. Kačarja so aretirali.

Naša jeklena industrija.

Kakor vse druge panoge naše industrije, je prizadeta po sedanjih krizi tudi jeklarska industrija. Vsed trajno visokih cen sirovin, v sed visokih premogovnih cen in železniških tarifov in v sed običnih novih davčnih bremen, kažejo produkcijski stroški domače jeklarke industrije vedno še naraščajočo tendenco, dočim je postalo inozemsko, zlasti avstrijsko jeklo za naš trg, valed rapidnega padanja avstrijske krone cenejšje. Cene avstrijskega jeklarke kartela so n. pr. sedaj za 40 do 50 % nižje, nego cene domače industrije. Zaščitne carine ni, izvoz je otežkočen, domači trg pa daje prednost inozemskemu jeklu. Tudi naročila javnih podjetij, kakor n. pr. železnice se oddajajo inozemski industriji, dasiravno bi se mnogo železniških potrebščin lahko izdelovalo v naših tavnaricah; isto velja o naročilih za vojne potrebščine. Poleg navedenih težkoč vpliva na domačo fabrikacijo tudi uporaba trboveljskega premoga, ki vsebuje preveč žvepla.

Ker se je naša jeklarska industrija v marsičem zelo naglo prilagodila potrebam notranjega trga in ker je ta panoga zelo važen činitelj v industriji vsake države, bi bilo nujno potrebno, da bi gospodarska politika države v vsakem pogledu upoštevala domačo jeklarsko industrijo, ki bi lahko stalno krila vao domačo potrebo in poleg tega tudi še izvažala v inozemstvo.

Jeklarska industrija zahteva zlasti kompenzacijsko zamenjavo trboveljskega premoga za čistejši inozemski premog in v obče pospeševanje domače industrije z naročili javnih podjetij in države, z železniško tarifno politiko in z zagotovitvijo zadostne množice kvalitativnega sirovega železa pri sklepanju trgovinskih pogodb z inozemstvom. Vsekakor bo le v interesu našega narodnega gospodarstva, ako se domača jeklarska industrija ohrani in zopet dvigne na prejšnji nivo in ako se zagotovi eksistenca našemu jeklarskemu delavstvu.

Dr. O.

= **Podpisovanje delnic Narodne banke kraljevine SHS.** Z 31. decembrom 1920 poteče rok za podpisovanje delnic, ki jih na novo izda Narodna banka kraljevine SHS. V našem interesu je, da podpisajo delnice ne samo naši denarni zavodi, predvsem banke, pa tudi naše regulativne hranilnice in stare dobro fundirane posojilnice, ampak tudi v izdatni meri naši industrijski trgovci in drugi podjetniki. Pri tem ne gre toliko za kupčijo kot tako, ampak gre za prestiž slovenskega plemena našega naroda. Slovenci morajo biti pri tej subskripciji častno zastopani tako da bodo lahko zahtevali svoje zastopstvo v upravnem svetu Narodne banke. Po pet delnic daje en glas na običnem zboru delničarjev. Potrebno bi bilo, da se po izvršeni subskripciji imena podpisovalcev delnic objavijo v časopisih, da bo naša javnost poznala imena onih tveč in oseb, ki se zavedajo svoje narodne dolžnosti, ki mimogrede rečeno ne pomeni nikake požrtvovalnosti, ker bodo delnice nosile lepe dividende. Podpisovanje delnic se vrši, pri podružnicah Narodne banke v Ljubljani in Mariboru, dalje pri vseh slovenskih bankah in pri davčnih uradih.

= **Za eksploatacijo falske elektrike.** Te dni se je vršilo v Varaždinu zborovanje interesentov falske centrale. Na seji je bilo sklenjeno, da se osnuje sindikat, oziroma delniško društvo z glavnico 25 milijonov kron, ki bo eksploatacijo energije imenovala elektrarne. Polovica kapitala bo dala centrala sama, ostalo pa interesirane občine varaždinskega, prekmurskega, medjimurskega, mariborskega, celjskega, slovenjebistriškega in ptujskega okraja. Kmetije bodo dobivale 25% večno razsvetljavo za ceno do 50 K letno, za pogon gospodarskih strojev po 1000 K za konjsko silo letno, obrtniki za svoja podjetja po 6000 K, industrijska podjetja 7000 K. Načrt električnega omrežja je izdelala neka grška tvrdka.

= **Vrnitev vpljenih lokomotiv.** Dne 3. januarja 1921 odpotujejo odposlanci našega ministrstva s obročaja v Apseng da prevzamejo one lokomotive in vagonne, ki so jih avstrijske čete za časa okupacije Srbije uplenile in odvlele na Dunaj, jih tam prebavale in označile z novimi znaki. Gre za 13 lokomotiv in 55 vagonov, ki nam jih mora Avstrija sedaj vrniti.

= **Spoj z Romunijo.** V svrhu direktnega spoja naše države z Romunijo se bo železniška poga Subotica-Zenta-Velika Kikinda poačila in pregradila v privozredno progo. Vlada je votirala zato dva milijona dinarjev. Potrebna dela so se že pričela in bodo gotova do spomladi.

= **Nabava kmetijskega orodja v Londonu.** Šel kmetijskega odtoka v ministrstvu Dragomir Ilić, je te dni odpotoval v London, da prevzame kmetijsko orodje za srbske pokrajine, ki so bile opustošene v vojni.

= **Dovoljeno posojilo.** Na temelju naredb o brezobrestnem posojilu agrarnim zadruham je določil minister za agrarno reformo 1 milijon dinarjev za agrarne zadruge v Sloveniji in na Hrvaškem. Do tega brezobrestnega posojila imajo v Sloveniji v prvi vrsti pravice dobrovoljci, ki stopijo v agrarno zadruge, kakor je odredeno pe naredbi o razdelitvi zemlje med dobrovoljce.

= **Kontingentiranje produkcije tobaka v naši državi.** Uprava državnih monopolov je izdala naredb, ki določa, koliko se prihodnje leto lahko producira tobaka v posameznih okrožjih. Rok za prijavo tobačnih nasadov je do dne 31. januarja 1921. Ko ta rok poteče, se prijave ne bodo več vpoštevale. Prijava se pošilja upravi inih monopolov.

= **Delzna vlada za Dalmacijo** se je obrnila na prometno ministrstvo s prošnjo, naj bi se čimprej pričelo delo za spojitve Dalmacije in Bosne ter Hrvatske s tem, da se zgradi železniška proga preko Knina.

= **Nostrifikacija in žigosanje pred vojno nastalih dolgov na Madžarskem.** Ogrska vlada bo izdala v kratkem času dve naredbi glede nostrifikacije (prevzetja v plačilo) in žigosanja pred vojno nastalih madžarskih državnih dolgov. V prvi vrsti pride v poštev kronarska reata: od vojnih posojil se bodo nostrificirala le ona, ki so na sedanjem madžarskem ozemlju.

= **Konferenca zastopnikov nasledstvenih držav v Karlovih Varih.** Kakor je izvedela „Neue Freie Presse“ se sestane dne 24. januarja 1921 na Dunaju konferenca zastopnikov nasledstvenih držav. Konferenca se bo bavila s predmeti, o katerih bo razpravljala gospodarska konferenca, ki se sestane v Karlovih Varih in ne v Bratislavi, kakor je bilo prvotno določeno.

= **Organizacija nemških kmetov.** Nemške kmetke „ene organizacije — Zveza kmetov in Nemška kmetka zveza — go se združile v eno celoto, v državno kmetko zvezo. Nova Zveza ima n. pr. združiti vse poljedelce na enotni poklicni podlagi, izključiti medsebojne interesne boje in omogočiti enotno zastopstvo na zunaj. Nemško poljedelstvo naj postane temeljni kamen pri novi zgradbi nemškega gospodarstva.

= **Česko-slovaška banka** se ustanovi v Londonu. Meseca januarja 1921 odpotuje v London posebno česko odposlanstvo, ki se bo pogajalo tudi glede poravnave objestranskih zahtev in dolgov iz predvojnih časov.

= **Ureditve trgovskega prometa med Madžarsko in Svico.** Pogajanja med Madžarsko in Svico glede ureditve trgovskega prometa so imela popoln uspeh. Delegati obeh držav so se sporazumeli, da bo Svica dobavljala Madžarski živino in mleko, Madžarska pa bo izvažala v Svico vino, pohištvo, cement in drugo blago.

= **Za nemško-jugoslovansko trgovsko pogodbo.** Te dni se vrše med našimi in nemškimi delegati trgovska pogajanja. Dosedanja posvetovanja so se vršila le v svrhu medsebojnega spoznanja. Sedaj pa se prično prava pogajanja. Pogodba bo kratka in samo provizornega značaja, ker se je pokazalo, da so bile vse dosedanje pogodbe, sklenjene za dalj časa, brez pozitivnega rezultata.

= **Beda Nemčije.** Nemško časopisje opisuje teko gospodarstvenega in socialnega življenja, katerega živi nemški narod. Milijoni nemških očetov in mater gledajo z žalostjo na propadajočo svojo deca. Statistika ne more nikdar podati zadosti jasne slike o nemškem pomanjkanju. Pravo sliko je mogoče dobiti samo na licu mesta. Ni treba iti v najbednejše kraje, nego cel sredaji in obrtni stan živj bedno. Nastavljenci s stalno plačo nimajo kredita niti za kosček kruha. Iščajo postranske zasluge s težkim telesnim delom. Učitelji delajo po pouku šest ur v industriji, saski pastirji hodijo v premogovnike, stari profesorji iščejo službe kot vratarji v tovarnah, visokošolci so ponoči zaposleni kot tovarniški delavci. Vsi dobrodelni zavodi so prenapolnjeni. 30 odstotkov vseh nemških domov za dojenje je zaprtih, ker ni sredstev za vzdrževanje. Tuberkuloza se širi v preje najkrajnejša in najzdravejša stanovanja.

= **Nemško-svicaški dogovor glede predvojnih terjatev.** Dolžniki v Nemčiji bi morali plačati švicarskim upnikom svoje dolgove na podlagi posebne klavzule v posojilni pogodbi v zlatu, kar bi znašalo okoli 120 milijonov švicarskih frankov. Izplačilo v zlatu pa je sedaj za Nemčijo nemogoče in zaradi tega so se vršila med Svico in Nemčijo pogajanja, ki imajo sledeči uspeh: Zlatna klavzula, sprejeta v predvojno posojilno pogodbo, obdrži pravno veljavo. Svica pa podaljša rok za povračilo za deset let, da dobe nemški dolžniki možnost, nabrati si švicarske franko po nižnjem kurzu. — Na isti način je rešena tudi vprašanje povračila dolgov

v frankih, katere dolgujejo švici om Nemci, ki so za časa svetovne vojne bili prisiljeni bivati v Svici in so se zadožili v frankih. Rok za povračilo je pri teh dolgovih — ki znašajo seden milijonov frankov — podaljšan za pet let.

= **Škoda vsled stavke.** Českoslovaški tiskovni urad poroča, da so rudarji pri pravkar končani stavki v Ostravi-Karvinu izgubili nad pet milijonov kron mezde. Pridelalo se je 500.000 ton premoga manj.

Borza 21. decembra

Zagreb. Promet jako slab. Devize, Berlin 210 do 212, Milan 512 do 515, Newyork 145 do 146, Praga 174 do 180, Dunaj 24,75 do 25. Valute: dolar 144 do 146, avstrijske krone 25,50 do 26,50, leva 150, rublji 75 do 80, češke krone 160 do 163, funti 500, franki 820 do 880, napoleondori 472 do 483, marke 200 do 202, leji 185 do 190, italije 500 do 510.

	denar	blago
Banka za Primorje	1050	1100
Trg. obrt. banka	350	
Banka Brod na Savi	260	265
Eksploatacija drva	1525	
Jadranska banka	1825	1875
Jugoslavenska banka	613	620
Ljubljanska kred. banka	950	970
Narodna banka	640	650
Hrv. eskomptna	1520	1530
Rečka pučka	498	500
Goranin	750	835
Srpska banka	725	730
Slavonia	1100	1120
Gutman	1610	1620
Dubrovačko parobr. dr.	6500	6800
Praštediona	9100	9200
Narodna šumska ind.	765	830

Beograd. Valute: dolar 35 do 35,25, funti 125 do 126, franki 215 do 220, lire 127 do 128, leji 48,25 do 48,75, levi 40 do 40,50, marke 50,50 do 51, napoleondori 120 do 122. Devize: London 130 do 131, Pariz 216 do 218, Solun 260 do 290, Praga 43 do 44, Dunaj 6,20 do 6,25, Berlin 52 do 53, Milan 127 do 128. Efekti: Narodna uanka 3000 do 3030.

Dunaj, devize: Beograd 1658 do 1678, Berlin 896 do 902, Budimpešta 109,75 do 111,75, Bukarešta 815 do 825, London 2315 do 2335, Milan 2215 do 2295, Newyork 661 do 665, Pariz 3830 do 3870, Praga 745 do 751, Zürich 9975 do 10.025. Valute: dolarji 656 do 660, dinarji 1624 do 1644, francoski franki 3840 do 3880, švicarski franki 9950 do 9953, ogrske krone 112,90 do 114,90, leji 810 do 820, levi 720 do 730, lire 2190 do 2210, marke 898 do 904, rublji 324 do 330.

Avstr. kronarska renta	98—
„majska renta	99—
Ogrska kronarska	—
V. avstrijsko vojno pos.	76—
Turške srečke	8830—
Kreditni zavod za trg. in ind.	1360—
Anglobanka	1189 75
Bankverein	1210—
Länderbank	1864—
Avstro-Ogrska banka	5930—
Bosanska zemaljska banka	1125—
Zivnostenska banka	3105—
Državne železnice	5060—
Lombard	2575—
Alpine-Montana	6390—
Praška železna industr.	14400—
Levkam, papirnica	7850—

Praga, devize: Beograd 226 do 228, Berlin 119,75 do 121,25, Bukarešta 111,75 do 113,25, Sofija 96,50 do 97,50, Zürich 1333,50 do 1336,50, Milan 301 do 303, Pariz 518,50 do 521,50, London 309 do 311, Newyork 88 do 89, Dunaj 13,30 do 14,30, Budimpešta 14,20 do 15,20. Valute: jugoslovanske note 217 do 219, dolarji 87 do 88, funti 307 do 309, francoski franki 515,50 do 518,50, leji 298 do 300, švicarski franki 1329,50 do 1332,50, bolgarske note 92,50 do 93,50.

Zürich, devize: Berlin 9,10, Newyork 657,50, Milan 22,40, Praga 7,60, Zagreb 4,25, Budimpešta 1,15, Bukarešta 8,35, Varšava 1,10, Dunaj 1,675, Zigmone 1,15.

Vremensko poročilo.

Ljubljana 916 m nad morjem									
Dan	Čas opazovanja	Stalna barometrska visina	Stalna temperatura	Temperatura na 1 m	Vetrovi	Nabo	Relativna vlažnost	Visočinski tlak	Visočinski tlak
27. dec	7. ur	737,8	6,8	brez vetra	negl.	ob.	80	1013,5	1013,5
27. dec	14. ur	735,0	-4,0	sl. izvch	negl.	ob.	80	1013,5	1013,5
27. dec	21. ur	735,5	-1,7						

Srednja večerajša temperatura -0,4 normalna -0,6

Vremenski napoved: več. ehl. toplejša, jašno vreme

Sledno vžnata danes ob 7:27 znanja ob 16:16

Popravek. V božični številki našega lista je bila v izseratu novostnovljenega umetniškega zavoda za litografijo Čemažar in drug v Ljubljani neliha omota. Zavod izdeluje algrafične (ne olgrafične) svetlobne kopije.

